

TUOTANTOELÄINTEN ASIALLA

animalia.

Kotieläimistä tuotantoyksiköiksi

► Ruuantuotantoon käytettävien eläinten määrä kasvaa Suomessa jatkuvasti, vaikka itse kotieläimet ovat yhä harvemmin osa arkeamme. Syömme lihaa ja muita eläintuotteita moninkertaisesti aiempaa enemmän: yksin lihankulutus on kolminkertaistunut viimeisten 60 vuoden aikana.

Eläimemme elävät lyhyemmän elämän, kasvavat nopeammin ja tuottavat tehokkaammin kuin koskaan aiemmin.

Tuotantoeläinten valtalaji Suomessa on broileri, joita kasvatetaan vuodessa yli 54 miljoonaa yksilöä. Munantuotannossa on noin 3,2 miljoonaa kanaa. Nautoja elää maassamme

lähes miljoona. Lihasikoja kasvatetaan vuodessa yli 2,4 miljoonaa, emakoita ja karjuja on noin 170 000. Suomessa elää vuosittain myös noin 120 000 lammasta, 6 000 vuolta ja 1,8 miljoonaa kalkkunaa.

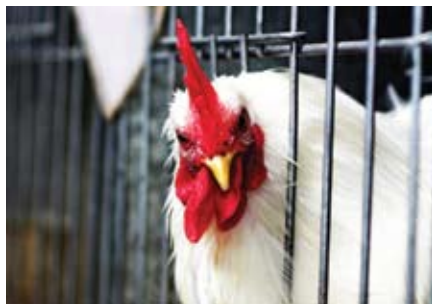
Kotieläintuotantomme muuttuu koko ajan voimakkaasti: Maatilat erikoistuvat ja eläinmäärät kasvavat moninkertaisiksi. Jalostus ja tuottavuuden maksimointi ovat tehneet laiturilla käyskennelleistä kotieläimistä tuotantoyksiköitä, joiden lyhyt elämä kuluu tehdasmaisissa olosuhteissa, joissa hoidon yksilöllisyyttä ja yksittäisen eläimen hyvinvointia on vaikea enää varmistaa.

Lajityypilliset tarpeet jäljellä

► Jalostuksesta huolimatta kotieläinten perusolemus vaistoinen ja lajityypillisine käyttäytymistarpeineen on samanlainen kuin luonnonvaraisilla eläimillä. Esimerkiksi sioilla on tarve tonkia ja rakentaa porsailleen pesä, kanojen on saatava nokkia ja kuopia pehkuja ja nautojen hoitaa vasikkaansa. Kaikkien näiden luontaisten tarpeiden toteuttamisesta nykymuotoinen tuotantoeläin kasvatus rajoittaa voimakkaasti. Jopa perustarpeiden tyydyttäminen, kuten riittävä lepääminen tai ruokailu, voi olla tuotantoeläimille vaikeaa tilanahtaudesta ja kilpailusta johtuen.

Sekä lajityypillisen käyttäytymisen estyminen että jalostuksen tuomat terveydelliset haitat

heikentävät tuotantoeläinten elämänlaatua merkittävästi. Esimerkiksi kanat alkavat helposti purkaa nokkimistarvettaan lajitoverihinsa ja siat purra toistensa häntiä. Nopea kasvu ja sen mukanaan tuomat kasvuhäiriöt aiheuttavat kroonista kipua erityisesti broilereille ja sioille.

Lypsykarja

► Naudat ovat sosiaalisia ja liikkuvaisia laumaeläimiä, jotka luonnossa vaeltaisivat useita kilometrejä päivässä. Suomalaisilla maitotiloilla elävistä lehmistä suurin osa viettää elämänsä parsinavetoissa, kaulastaan paikalleen kytkettynä. Ainoastaan kesäaikaan lehmät pääsevät jaloittelemaan, mutta tähänkin voidaan myöntää poikkeuksia tilallisen pyynnöstä.

Lehmien maidontuotantokykyä on jalostuksella tehostettu voimakkaasti: Kun vielä 1970-luvun alussa keskimääräinen maitotuotos lehmää kohden oli noin 3 500 litraa, vuonna 2008 se oli jo lähes 7 800 litraa vuodessa.

Runsas maidontuotanto rasittaa lehtiä. Liikunnan puute ja huono hygienia lisää-

vät sekä utaretulehdusten että kivuliaiden sorkkasairauksien riskiä, mitkä ovat hedelmällisyysongelmien lisäksi yleisimpiä syitä lypsylehmien poistoon. Lypsylehmät päätyvät teurastettavaksi keskimäärin 4-vuotiaina, vain kahden poikimisen jälkeen, vaikka nautojen luontainen elinikä olisi parikymmentä vuotta.

Lypsylehmien ei yleensä anneta hoitaa omia jälkeläisiään, vaan emo ja vasikka erotetaan pian poikimisen jälkeen. Vieroitettujen vasikoiden olot ovat monesti puutteelliset vähäisen kuivituksen, rakolattioiden ja tilahtauden vuoksi. Myös niiden nupouttaminen eli sarvenaiheiden poistaminen polttamalla on yleistä: vaikka nupoutus on kivulias toimenpide, sen saa silti tehdä alle neljän viikon ikäiselle vasikalle ilman kivunlievitystä.

Lihanaudat

► Lihanautoja kasvatetaan yleensä noin puolituisia vuotta. Ne elävät lähes poikkeuksetta ritiläpohjaisissa ryhmäkarsinoissa, joihin ne on jaoteltu ikäryhmittäin. Ryhmäkarsinoiden ongelma on huomattava tilanahtaus, joka vaikeuttaa esimerkiksi nautojen riittävää lepäämistä. Lihanaudat eivät yleensä pääse ulkoilemaan.

Lihanautojen kasvatusta on yhteydessä maidontuotantoon, sillä 90 % vasikoista tulee maitotiloilta. Lihanautatilat erikoistuvat yhä enemmän kasvattamaan vain tietyn ikäryhmän vasikoita, jolloin eläinten kuljetukset tilalta toiselle ikäkauden mukaan lisääntyvät merkittävästi.

Lihasiat

► Suomessa teurastetaan vuosittain noin 2,4 miljoonaa sikaa. Jalostuksella sikojen kasvutahdiksi on saatu jopa kilo vuorokaudessa. Nopea lihassmassan kertyminen rasittaa sikojen jalkoja, sillä luusto ja nivelet eivät kehity riittävän nopeasti eläimen painon noustessa.

Lihasioja kasvatetaan ahtaissa rakolattiakarsinoissa, joissa ei yleensä käytetä kuivikkeita, mikä tekee sioille tärkeästä tonkimisesta ja tutkimisesta mahdotonta. Turhautuminen ilmenee usein lajitovereiden saporoiden puremisena.

Noin viikon ikäisinä porsaiden hampaat katkaistaan ja karjuporsaat kastroidaan, yleensä ilman kivunlievitystä tai rauhoitusta. Noin 30 kilon painoisina porsaat siirretään lihasikalaan kasvamaan lopulliseen teurastuspainoonsa, mikä vie noin viisi kuukautta. Luontaisesti sika eläisi toistakymmentä vuotta.

Emakot

► Emakot eli naarassiat tuottavat pahnueelisen porsaita noin viiden kuukauden välein. Porsimisen, imetyksen ja tiineyttämisen ajan emakkoa pidetään usein porsimishäkissä, joka estää emakon kääntymisen ja sallii sille vain hieman liikkumatilaa pituussuunnassa. Liikkumattomuus ja häkissä makaaminen aiheuttavat emakoille jalkasairauksia ja makuuhaavoja.

Emakolla on porsimisen lähestyessä voimakas, vaistomainen tarve pesän rakentamiseen. Säädösten mukaan pesäntekoon sopivaa kuiviketta ei kuitenkaan tarvitse tarjota emakoille, mikäli sikalan lietelantajärjestelmä sen estää. Käytännössä pääosa emakoista porsii kuivikkeettomassa ympäristössä vailla pesäntekomahdollisuutta.

Porsastuotannossa olevien emakoiden keskimääräinen elinkaari on kolmen porsimisen mittainen, eli ne teurastetaan noin kaksivuotiaina.

Kanat munantuotannossa

► Suomen yleisin kanalatyyppe on häkki-kanala, jossa lintuja pidetään metalliverkko-häkeissä seitsemän kanan ryhmissä. Häkissä on yhdellä kanalla tilaa vajaan A4-arkin verran. Perinteiset häkkikanalat kielletään vuonna 2012, minkä jälkeen kanoja saa kasvattaa virikehäkeissä tai lattiakanaloissa. Virikehäkit eivät juuri paranna kanojen hyvinvointia, sillä häkki on silti ahdas, minkä vuoksi häkissä olevan orren, pesäkopin ja pienen pehkualueen hyödyntäminen on hankalaa.

Häkkikasvatuksessa kanat kärsivät tila- ja valonpuutteesta ja lattiakasvatuksessa puolestaan parvien suuresta koosta. Ahtaus, virikkeettömyys ja

stressi aiheuttavat kanoille aggressiivisuutta. Kanat nyppivät höyheniä irti toisistaan myös yrittäessään purkaa luontaista nokkimisen tarvettaan.

Koska nuoret kanat munivat parhaiten, kanoja pidetään yleensä vain yhden munnintakauden ajan. Siksi luontaisesti seitsemänvuotiaiksi elävät kanat teurastetaan jo noin puolentoista vuoden ikäisinä. Kananruhot päätyvät yleensä turkiseläinten rehuksi, sillä kanoja ei juuri käytetä elintarviketeollisuudessa. Kukkopojat tapetaan jo heti kuoriutumisen jälkeen, sillä vain naaraspuolisilla kanoilla on käyttöä munantuotannossa.

Broilerit ja kalkkunat

► Suomessa teurastetaan yli 53 miljoonaa broileria eli lihakanaa vuodessa. Broilerit kasvatetaan lattialla suurissa ikkunattomissa halleissa, joissa on kerrallaan kymmeniä tuhansia lintuja. Pohja on peitetty yleisimmin turpeella ja lintujen ruokinta hoidetaan automaattisilla laitteilla. Vaikka broilerit saavatkin olla hallissa vapaina, estää ahtaus etenkin kasvatuksen loppuvaiheessa niiden normaalin käyttäytymisen: kun eläintiheys on sallitut 42–44 kg/m², keskimäärin 23 broileria jakaa yhden neliömetrin verran lattiatilaa.

Lihasmassan nopean lisääntymisen vuoksi lintujen sydän, keuhkot ja erityisesti jalkojen luut ovat kovilla. Seurauksena on sekä ennenaikaisia kuolemia että esimerkiksi kivuliaita jalkavikoja.

Kalkkunat kasvatetaan samanlaisissa olosuhteissa kuin broilerit, eli suurissa, ikkunattomissa halleissa. Suomalaisella kalkkunatilalla on keskimäärin 6000 lintua.

Luomutuotannon hyvät ja huonot puolet

► Vaikka luonnonmukainen kasvatusta parantaa eläinten hyvinvointia, se ei poista kaikkia ongelmia. Esimerkiksi luomusiäät pääsevät luomukanojen tapaan kesällä ulos, niiden karsinoissa on kuivikkeita ja eikä porsitushäkejä luomussa käytetä. Lehmä puolestaan on kiellettyä pitää parsinavetoissa ja kaikkien luomumaitoa tuottavien lehmien on päästävä kesällä laitumelle. Myös tilaa on luomueläimillä enemmän kuin tavanomaisesti tuotetuilla.

Silti useat eläinsuojelullisesti kyseenalaiset toimenpiteet ovat luomussa yhä sallittuja, kuten karjuporsaiden kastraatio sekä vasikoiden nupoutus ilman kivunlievitystä. Myös luomukanojen kukkopojat tapetaan heti kuoriutumisen jälkeen, eivätkä luomukanatkaan saa yleensä elää yhtä munintakautta kauempaa.

Mitä voit tehdä

► Muutosta tuotantoeläinten olosuhteissa ei tapahdu, ellei sitä vaadita. Tuotantoeläinten olosuhteisiin voit vaikuttaa vähentämällä eläinperäisten tuotteiden käyttöä tai ryhtymällä kokonaan kasvissyöjäksi: Opettele leipomaan ilman kananmunaa ja kokeile, miten soijapihvi paistuu grillissä! Jos ostat eläinperäisiä elintarvikkeita, suosi aina luomutuotteita.

Pidä tuotantoeläinten asiaa esillä tuttavapiirissäsi, kirjoita aiheesta mielipidekirjoituksia lehtiin ja ota yhteyttä kansanedustajiin. Pyydä myös käyttämiäsi ravintoloita lisäämään kasvisruokien tarjontaa ja suosimaan luomutuotteita eläinperäisissä raaka-aineissa. Esitä myös kauppoihin toiveita luomutuotteiden ja kasvisperäisten elintarvikkeiden valikoiman lisäämisestä.

Tue Animalian työtä tuotantoeläinten olojen parantamiseksi liittymällä jäseneksi ja tulella mukaan toimintaan!

Animalian mielestä eläimellä on itseisarvo, jota tulee kunnioittaa. Eläimet tuntevat kipua, pelkoa, tuskaa ja mielihyvää. Eläinten pito ei saa tuottaa eläimelle kärsimystä, ja ihmisen on turvattava eläimen lajinnukainen ja yksilökohtainen hyvinvointi. Taloudelliset seikat eivät saa olla syynä eläimen hyvinvoinnin heikentämiselle.

Animalia tekee kansainvälistä vaikuttamistyötä erityisesti Eurogroup for Animals -järjestön kautta.

Lisää tietoa tuotantoeläimistä ja Animalian toiminnasta sekä ohjeet jäseneksi liittymiseen löydät sivulta www.animalia.fi.

Eläinsuojeluliitto Animalia

Porvoonkatu 53, 00520 Helsinki

p. 09 720 6590

animalia@animalia.fi

*Tukemalla Animalian työtä autat
pitkäjänteisessä ja määrätietoisessa työssä
eläinten olojen parantamiseksi.*

Voit tehdä lahjoituksen Animalian tuotantoeläinten puolesta tehtävään työhön soittamalla numeroihin:

0600 411 455 (5€/puhelu + pvm)

0600 411 456 (10€/puhelu + pvm)

Rahankeräyslupa OKU 1347A

Kannen kuva: Kanerva Pelli

animalia.